

Korte mededelingen

Roodborst voert jonge Merels

In het sept.-okt. '74 nr. van 'Birds' (pag. 24) lezen wij dat de heer D. Doble te Barnstaple, Engeland fotografisch vastlegde dat een Roodborst de jongen van een Merelpaar in het nest voerde en tevens het 'witte pakketje' verwijderde. Hierbij tekent men verder aan dat het niet ongewoon is dat een vogel van een bepaald soort de jongen voert van een ander soort, meestal als de nesten dicht bij elkaar liggen of de vogel zijn eigen nest verloren is gegaan. Het verwijderen van de uitwerpselen van de jonge Merels door de Roodborst is echter uitzonderlijk en dat dit fotografisch is vastgelegd waarschijnlijk voor de eerste maal.

Witte Kwikstaart voert jonge Grauwe Vliegenvangers

In no. 4 van 'Het Vogeljaar' (pag. 837) werd over een Grasmus geschreven die de jongen van een Geelgors in het nest voerde.

Iets dergelijks heb ik van zeer nabij (uit mijn slaapkamerraam) kunnen gadeslaan in 1972 te Tongeren bij Epe. Onder de rand van het overstekende dak was een kunstnest voor zwaluwen aangebracht. Het bewuste nest werd echter door een Grauwe Vliegenvanger in beslag genomen. Ieder jaar kwamen zij er weer in terug. Aan de ene kant van dat nest was mijn slaapkamerraam en aan de andere kant een wilde kamperfoelie. Eenmaal is het gebeurd dat op een oud merelnest in die kamperfoelie een Witte Kwikstaart zijn nest had gemaakt.

Toen er op een moment grote opwinding onder de vogels was dacht ik dat de nesten te dicht bij elkaar lagen. Ik heb toen een stuk karton tussen de nesten geplaatst zodat de broedende vogels elkaar niet meer konden zien. Dit hielp echter niet.

De Grauwe Vliegenvangers hadden al jongen en in het nest van de Witte Kwikstaart werden de eieren nog bebroed. Het bleek toen (ik kon alles vanuit mijn bed zien) dat de niet broedende Witte Kwikstaart (vermoedelijk het mannetje), terwijl de partner broedde, zeer regelmatig de jonge Grauwe Vliegenvangers voerde. Maar elke keer als de vliegenvangers en de kwikstaart elkaar bij het nest tegenkwamen waren zij kwaad op elkaar.

Dus ook de kwikstaart op de vliegenvangers. Interessant was het om te zien hoe verschillend deze twee soorten op het nest gaan zitten om de jongen te voeren. Voor zover ik kon waarnemen waren de jonge Grauwe Vliegenvangers net zo blij met het voer van hun stiefvader als met dat van de eigen ouders.

Nadat de Grauwe Vliegenvangers waren uitgevlogen kwamen de kwikstaartjongen uit en toen was alles weer normaal.

● A. Brink, Glorialaan 23, Epe Gld.

Afwijkend familieleven

De heer Rien van Zuilen stelt in 'Het Vogeljaar' van aug. '74 (nr. 4) de volgende vragen:

Wat leidde de Grasmus er toe de jongen van de Geelgors te gaan verzorgen? Was haar eigen nest verloren gegaan of was het pure bemoeizucht? Ik dacht dat hier sprake kon zijn van een afgebroken broedcyclus, waarschijnlijk is haar legsel of partner verloren geraakt. In elk geval duidt dit gedrag van de Grasmus (♂ of ♀) er op dat de geslachtsklieren in werking waren. Deze klieren stimuleren de broed- en verzorgingsdrang zodanig dat bij verstoring van het eigen broedproces tot adoptie kan worden overgegaan.

In volières komt dit herhaaldelijk voor, zowel kanarie ♂♂ als ♀♀ helpen anderen hun jongen grootbrengen, maar ik heb het ook wel gezien van Groenlingen en Mozambiquesijzen. In het boekje van R. M. van der Mark 'Wildzangvogels' staan foto's van lijsters die kanaries helpen bij het verzorgen van hun jongen. Pure bemoeizucht is hier volgens mij niet het geval.

Het tweede geval is de verhouding van de Ringmus ♂ en het ♀ Pimpelmees. In de volières zien we vaak zulke slipperprijes, dit resulteert soms in de geboorte van hybriden, tenzij de soorten zo ver uit elkaar liggen dat bevruchting niet mogelijk is. In de natuur zijn mij geen andere gevallen bekend, maar het volière-milieu leert ons dat de bewoners(vogels) daar niet veel verschillen met de bewoners van de mensentuin. Bovengenoemde gevallen onderstrepen dit wel heel duidelijk. Uiteindelijk waren de vogels er eerder dan wij. Dus niets, wat des vogels is, is ons vreemd.

● A. van Beek, Van Hall-laan 12, Harderwijk

Aksjon Trekkfugel

In Noorwegen zijn felle acties gehouden tegen de vogelvangst in Italië. Hieraan heeft de Nederlander Peter van Marion een groot aandeel. Ruim 18.000 handtekeningen werden verzameld, tijdschriften en landelijke bladen werkten mee. De Italiaanse ambassade in Oslo liet een brief in een dagblad afdrucken waarin feiten werden vermeld die duidelijk weerlegd konden worden. De secretaris-generaal van het Wereld Natuur Fonds in Noorwegen reageerde met een 'het is bijzonder merkwaardig dat de ambassade van een land kan komen met onjuiste uitspraken. Dat duidt op een ernstig gebrek aan kennis van de situatie binnen 's lands eigen grenzen'.

Nederlands Comité Bescherming Trekvogels steunt Italië

Voor de snelle hulp aan bovengenoemd comité door storting van een bijdrage danken wij velen voor hun zeer waardeerde giften. In totaal werd in korte tijd reeds een bedrag van vele duizenden guldens bijeengebracht. Nog steeds komen niften binnen en bieden organisaties en verenigingen hun hulp aan.

Inmiddels heeft het comité ± f 20.000,— over kunnen maken aan de Italiaanse organisatie 'Lega Nazionale contro la Distruzione degli Uccelli' te Firenze om haar acties te steunen bij haar acties tegen de massale vogelvangst. Het verenigingsblad 'Pro Avibus' zal met een extra nummer uitkomen in een grotere oplage waar op door middel van een advertentiecampaagne in de grote dagbladen de aandacht zal worden gevestigd. Dit is de eerste daadwerkelijke steun aan een bevriende, ter plaatse bekende, organisatie die naar wij hopen zijn vruchten spoedig zal afwerpen.

Het comité zal voor de hulp aan vogelbeschermingsorganisaties in andere landen veel geld nodig hebben, ook op de lange duur. De bestrijding van de massale vogelvangst zal voor een periode van vele jaren nodig zijn waarbij ook gedacht wordt aan natuurbeschermingseducatie op scholen, voorlichting door middel van films en tv, bevordering en verbetering van de wetgeving in die landen e.d. Ook Politiedierenbescherming heeft zich bij het comité aangesloten, waarvan inmiddels ook reeds een bijdrage is ontvangen. Wij blijven storting op giro

96 44 72 t.n.v. Adm. 'Het Vogeljaar' te Delft met vermelding: 'bijdrage Ned. Comité Bescherming Trekvogels' zeer op prijs stellen. Ook zal de redactie van 'Het Vogeljaar' nog steeds met belangstelling gegevens ontvangen over de vogelvangst in de zuidelijke landen van diegenen die op hun vakantiereizen of zakenreizen hierover gegevens konden verzamelen. Het adres van het comité is: Dribergseweg 16b, Zeist, tel. 03404 - 2 54 06.

Pas op de vogels bij bestrijding muskusratten

Reeds eerder hebben wij er op gewezen dat bij de bestrijding van de muskusrat in ons land (o.a. in Limburg) een goede stootvogelstand van een uiterst belang vinden. De bestrijding kan een ander gevaar voor de vogels betekenen. Op plaatsen waar veel klemmen geplaatst worden om deze knagers te vangen is gebleken dat ook tal van vogels en juist vaak zeldzamere soorten w.o. stootvogels het slachtoffer worden van de vangmethoden die gebruikt worden bij het vangen van muskusratten. Men wordt verzocht hier aandacht aan te besteden indien men in de gelegenheid hiertoe is en eventuele ervaringen te melden.

J.T.

Vaststellen van herkomst van ganzen

Naar berichten van het Wildlife Management Institute in de USA is het onderzoekers gelukt, de herkomst van wilde ganzen vast te stellen naar de mineralen die deze vogels in hun verenkleed hebben. Van de meeste ganzen groeien de vleugelpennen in het broedgebied. Wanneer de veren groeien worden in de keratin (hoornstof) dezelfde mineralen opgenomen als de vogels door middel van het voedsel en drinkwater naar binnen krijgen. De biologen hebben vastgesteld dat die hoeveelheden door de ganzen opgenomen mineralen de mineralogie van het betreffende gebied weerspiegelen en dat op deze wijze de herkomst van de vogels op grond van de mineraalstructuur in de grote slagpennen vastgesteld kan worden. Met behulp van deze nieuw ontwikkelde techniek kon in negentig van de honderd gevallen de juiste herkomst van de onderzochten ganzen vastgesteld worden.

Medewerking gevraagd Hoeveel Bonte Kraaien overwinteren er (nog) in Nederland?

De laatste jaren wordt er, gelukkig, steeds meer aandacht gevraagd voor het feit dat een aantal vogelsoorten die thans nog onder de Jachtwet vallen, daar eigenlijk geheel niet thuis horen en overgeplaatst dienen te worden naar de Vogelwet waardoor zij een veel betere bescherming zouden krijgen.

Eén van die soorten is de Bonte Kraai, een soort waarvoor wij al eens eerder in 'Het Vogeljaar' (21:422-425) uw aandacht vroegen en waarbij de redactie opriep tot het inzenden van waarnemingen, vooral ook omdat het aantal overwinterende exemplaren van die soort de laatste jaren zeer sterk lijkt te zijn terug gelopen. Een 20-tal lezers reageerden op deze oproep, waarvoor nog onze hartelijke dank en stuurde hun meer of minder uitgebreide gegevens op. Het geheel was echter nog te summier om enig overzicht over het kwantitatief voorkomen van de Bonte Kraai in Nederland te krijgen.

Volgens de 'Avifauna van Nederland' overwinteren in ons land tussen de 5.000 en 20.000 Bonte Kraaien. Het lijkt nuttig dit aantal precieser te bepalen. Er is nog wel enig verschil tussen 5.000 en 20.000 Kraaien! In de komende jaren zou dan ook exacter eventuele toe- of afnemning vast te stellen zijn. Het, vrij, exacte aantal overwinteraars is feitelijk niet zo moeilijk te bepalen. Bonte Kraaien slapen gemeenschappelijk en tijdens de vlucht naar die slaappleaatsen kunnen de aantallen vrij nauwkeurig geteld worden. Daarbij komt bovendien nog dat alle Bonte Kraaien uit een redelijk uitgestrekt gebied op één slaappleaats kunnen slapen. Zo slapen alle Texelse Bonte Kraaien, en wellicht ook nog die van Vlieland, op één plaats in de Staatsbossen.

Voor eventuele tellers is het misschien toch nog wel nuttig iets over die slaappleaatsen te vertellen. Een en ander is echter wel geheel opgehangen aan waarnemingen bij de Texelse slaappleaats, wellicht gaat dit voor andere plaatsen niet op!

De Texelse Bonte Kraaien slapen samen met Kauwen en Roeken. De Bonte Kraaien hebben vergeleken met die soorten echter wel een iets anders gedrag. De Kauwen en Roeken verzamelen zich voor de vlucht naar de slaap-

plaats op een weiland en/of in de duinen op enkele kilometers afstand van de slaappleaats, in één of enkele grote groepen en vliegen pas als het nagevoeg geheel donker is naar de slaappleaats. In ieder geval opereren zij altijd in grote troepen. De Bonte Kraai doet dat veel minder. Wel landen bijna altijd een aantal Bonte Kraaien bij de zich verzamelende Kauwen en Roeken, een deel echter vliegt individueel of in kleine troepjes in zeer los verband direct naar de slaappleaats. Deze vogels komen dan daar dus uit alle windrichtingen aan. Zij zijn daar soms al ver voor de andere kraai-achtigen (ongeveer tijdens zonsondergang), maar komen ook vaak nog later aan dan de grote groepen Kauwen die in de winter ruwweg omstreeks een half uur na zonsondergang arriveren.

De beste manier om Bonte Kraaien te tellen is dus het van enige afstand observeren van de slaappleaats gedurende zonsondergang tot volkomen duisternis. Een lichtsterke kijker is daarbij in de schemering zeer gewenst. De weersomstandigheden moeten uiteraard niet te slecht zijn. Bij harde wind vliegen de dieren meestal laag en zij vallen dan niet of te laat op.

Het tellen bij het wegvliegen van de slaappleaats in de morgen wordt afgeraden. Het geschiedt veel gespreider en onregelmatiger en is dus veel moeilijker.

Wij willen hierbij een ieder die zich voor e.e.a. interesseert vragen deze winter het aantal Bonte Kraaien in zijn/haar gemeente te tellen!

Daar de aantallen in de trek tijden sterk kunnen wisselen, lijkt het het beste dit te doen tussen begin december en eind januari. Natuurlijk kan men ook een slaappleaats gedurende het gehele winterhalfjaar wekelijks of maandelijks tellen en ook de eventuele andere kraai-achtigen die van de slaappleaats gebruik maken.

De resultaten worden door ondergetekende met spanning afgewacht, waarbij hij in ieder geval de volgende gegevens zou willen ontvangen: teldatum (data), exacte plaats van de slaappleaats (ook gemeente en provincie) en de aantallen. Uitgebreidere gegevens, zoals de plaats van de slaappleaats in het landschap, het soort bomen en de hoogten daarvan, de grootte van het achterland en gegevens uit vroeger jaren, zijn uiteraard ook zeer welkom!

● A. J. Dijkse, De Westen H 91a, Texel

Verkeersslachtoffers onder Roerdompen

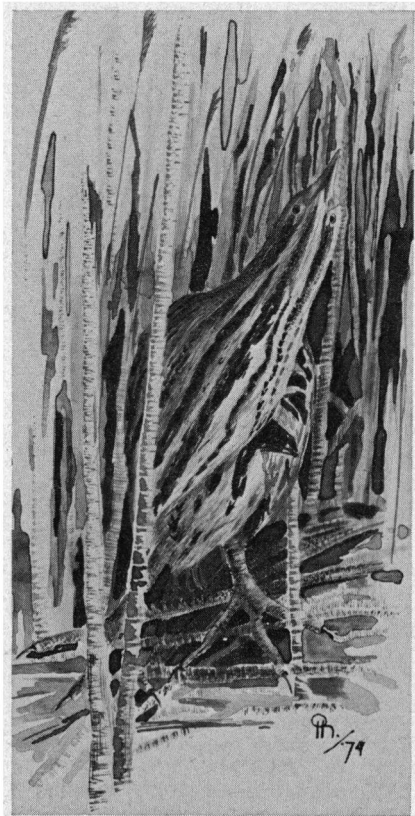
Ondanks hun verborgen en vertraagde levenswijze zijn Roerdompen erg kwetsbaar door verkeer. Dit bleek toen Provinciale Waterstaat van Utrecht de 'ontsluitingsweg' T 27 aanlegde van Breukelen naar Woerden, dwars door een rietmoeras ter weerszijden van de dorpskom van Kockengen. Teneinde het landschap zo weinig mogelijk te ontsieren werd de weg laag door het rietgebied gelegd, zonder begeleidende beplanting. Binnen enkele maanden na openstelling voor het verkeer werden 5 Roerdompen langs de weg gevonden. Drie ervan waren reeds dood, de anderen bezweken na enkele dagen, respectievelijk weken aan hun verwondingen. Het is waarschijnlijk dat er ook niet geborgen slachtoffers zijn. De slachtoffers vielen allen in het voorjaar en begin zomer. Voor wie het gedrag van de Roerdomp kent is dat niet

verwonderlijk. Dan immers zijn de vogels erg actief, ook overdag. De Roerdomp'haan' kan dan geregeld worden waargenomen, verblind baltzend, de hals- en kopveren kempaanachtig opgericht, de grote, zwart afgezette witte schoudervlek duidelijk tonend. De haan volgt dan schoksgewijze het veel kleiner lijkende wijfje, dat enigszins opgejaagd doorgaat met foerageren. De dieren zijn dan in het geheel niet schuw en bekommeren zich weinig om dekking. Ze steken lopend de weg over, worden in tuinen gezien en zijn geregeld op de wieken, wisselend tussen de door de weg gescheiden rietakkers. De indruk is dat de slachtoffers tijdens het vliegen door auto's zijn gegrepen. En vliegen doen Roerdompen veel. Vooral tegen de avond kan men ze het rietgebied zien verlaten om te gaan vissen, soms midden in het omliggend weiland langs kale sloten.

Een aantal jeugdige vogelaars heeft met materiële hulp van Provinciale Waterstaat in augustus 1974 een 3 m hoge gazen afrastering opgericht langs de weg. Voor zover bekend zijn sindsdien geen nieuwe slachtoffers gevallen. Wel is enkele malen waargenomen dat een Roerdomp, daartoe gedwongen door het gaas, op veilige hoogte de weg passeerde. Het ligt in de bedoeling het gaas te vervangen door een permanente strook dicht opeen geplante wilgen en elzen.

Deze ervaring illustreert eens te meer de onwenselijkheid van wegen door natuurgebied, maar ook dat gerichte beveiligingsmaatregelen, mits vroegtijdig getroffen, schade aan kwetsbare soorten kan voorkomen.

● Dr. J. J. Geuze, Van Renesseweg 1, Kockengen

Roerdomp

Tekening: J. J. Geuze

De Bosplaat is Staatsnatuurmonument

De staatssecretaris van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk, de heer W. Meijer, heeft op grond van de Natuurbeschermingswet het natuurreservaat 'De Boschplaat' op Terschelling aangewezen als staatsnatuurmonument. De staatssecretaris heeft bij deze beslissing overwogen dat 'De Boschplaat' van algemeen belang is uit het oogpunt van natuurschoon en om zijn wetenschappelijke betekenis. Het natuurreservaat ontving in 1970 al het Europees Diploma voor Natuurbescherming als tiende belangrijk natuurgebied in West-Europa (zie 'Het Vogeljaar' 18 — nr. 5 — pag. 337-339).

Bewaking horsten van Zeearend in 1975

Van de vijf broedparen van de Zeearend die aanwezig waren zijn er in 1974 vier paren tot broeden gekomen. In het vijfde broedterritorium gingen in de winter 1973/74 blijkbaar beide volwassen vogels verloren. Het mannetje werd in januari 1974 in het broedgebied gevonden. Over de doodsoorzaak is nog niets naders mede te delen omdat de onderzoekingen nog niet afgesloten zijn.

In de vier andere gebieden verliep de broedperiode geheel verschillend. Terwijl in twee gebieden nauwelijks ernstige storingen voorvielen, werden in de beide andere gebieden talrijke verstoringen genoteerd. In het ene geval vloog in het begin van de broedtijd een helikopter-escadrille van de Bundeswehr zo laag als maar kon over. Uit de beschikbare gegevens is aan te nemen dat de jonge Zeearend hierdoor is gestorven. Ook twee andere broedsels verliepen zonder resultaat. Uit onderzoekingen van de twee eieren die uit een der horsten verzameld konden worden blijkt het dat vermoedelijk pesticiden en andere giftige stoffen verantwoordelijk moeten worden gesteld voor het mislukte broedsel. Uiteindelijk kon toch één broedpaar een jong met goed gevolg grootbrengen.

De organisatie van de bescherming werd door de zelfde groep georganiseerd als in 1973. Tegen de twintig Nederlandse bewakers werden dank zij de oproep in 'Het Vogeljaar' naast talrijke jagers en natuurbeschermers uit Sleeswijk-Holstein voor de bewaking ingezet. Door deze intensieve beschermingsmaatregelen van een voortdurende bewaking kon ook in dit seizoen het gevaar van eier-diefstallen voorkomen worden. Omdat er zonder intensieve bewaking bij de laatste paren van de Zeearend in Sleeswijk-Holstein niet meer te rekenen valt op succesrijke broedsels zullen de beschermingsmaatregelen in 1975 worden vervolgd. Wij verheugen ons indien zich ook nu weer Nederlandse vogelbeschermers, die Duits spreken, zich beschikbaar willen stellen. Aanmeldingen met opgave van beschikbare periodes (maart tot juni) zullen graag spoedig worden ontvangen (zie ook jrg. 21 - no. 6 - pag. 527).

Tot slot wil ik nogmaals alle Nederlandse helpers hartelijk bedanken voor

hun medewerking en hopen dat wij in 1975 een goed broedsucces van de Zeearend zullen hebben.

● Dr. Arnd Rüger, Landesamt für Naturschutz und Landschaftspflege Schleswig-Holstein, Dorotheenstrasse 6, 23-Kiel, Duitsland, tel.: 0431 - 68 22 25

Affiche Vogelbescherming

Vogelbescherming (Dribergseweg 16b, Zeist, tel. 03404 - 2 54 06) heeft een zeer instructieve affiche beschikbaar, welke bijzonder geschikt is voor middelbare scholen (biologielokaal, wachtkamers van artsen, specialisten, leeszalen, notarissen, banken, gemeentehuizen, rijkdiensten e.d.). Lokale en regionale vogelwachten kunnen bij goede verspreiding behulpzaam zijn, maar ook particulieren. Iedereen die een goed plaatsje weet waar veel publiek komt gelieve te helpen. Voor de verzending (in kostbare kokers) is veel geld nodig, zodat als vergoeding daarvoor bijsluiting van enkele postzegels zeer op prijs wordt gesteld.

Braakballen gevraagd voor tentoonstelling en expositie

In het kader van de viering van het 50-jarig jubileum van de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken' wordt door het Museum voor het Onderwijs te 's-Gravenhage, in samenwerking met genoemde vereniging, een tentoonstelling, gewijd aan de vogels, in het bijzonder in en om Den Haag, georganiseerd.

Bij de voorbereiding van deze tentoonstelling is gebleken, dat er voor expositie- en demonstratiedoeleinden behoefte bestaat te beschikken over een zo groot mogelijk aantal braakballen van zowel uilen als dagroofvogels. Het gaat hier om alle soorten Nederlandse uilen, speciaal Bosuilen en Ransuilen, alsmede om alle in Nederland voorkomende soorten dagroofvogels.

Zij, die beschikken over dergelijke braakballen of deze voor dit doel willen verzamelen en bereid zijn deze aan het museum af te staan, worden verzocht deze te willen toezenden aan het museum voor het Onderwijs, Hemsterhuisstraat 154 te 's-Gravenhage, ter attentie van de heer K. Hagen, zo mogelijk onder vermelding van datum en vindplaats (bos, zanderig terrein e.d.) en gemeente.

De organisatoren van de tentoonstelling danken bij voorbaat allen voor hun medewerking.

Een Slechtvalk in Flevoland

Boven het lege land van Zuidelijk Flevoland, op 80 meter van de Knardijk, vliegt een valk, forser dan een Torenvalk en zonder roodbruin in de kleuren. Zijn vlucht is rechtlijnig, met telkens een glijpauze tussen de vleugelslagen. Hij koerst evenwijdig aan de dijk, tegen de wind in en vlak boven de grond. Drie keer kan ik hem een eind voorbij rijden, stoppen en dan door de kijker langs zien vliegen. Op deze afstand is het wit bij de wangen goed te zien. Zijn snelheid ligt tussen de 50 en de 60 km per uur.

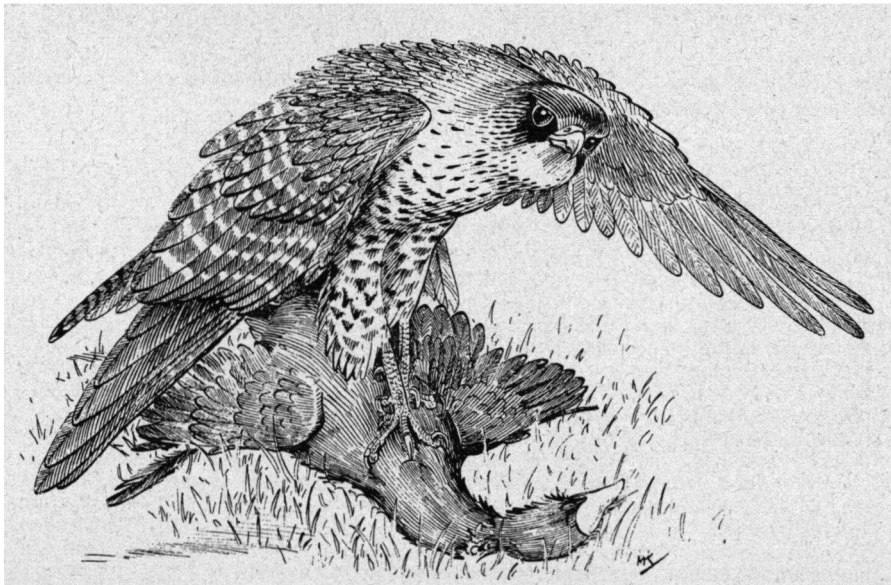
Dan kruist de valk de Knardijk en gaat 80 meter vanaf de dijk op een hoogspanningsmast zitten. Daar kan ik hem een half uur observeren. Van boven is hij donkergrijs met een bruin waas, van onderen lichtgrijs. De donkere baardstreep is nu duidelijk te zien, ook de witte keel. Een Torenvalk komt pools-hoogte nemen, alarmeert, duikt drie maal op de Slechtvalk en verdwijnt dan weer. De Slechtvalk reageert nauwelijks. Aan het betrekkelijk geringe verschil in grootte te zien zou de

Slechtvalk een tarsel kunnen zijn. Opvallend rustig blijven de meeuwen en het waterwild van de Hoge Vaart; of dat uit onbekendheid met deze roofridder is weet ik niet maar in ieder geval bleek deze houding voor één hunner fataal.

Na gedurende 20 minuten te hebben gerust gaat de valk iets verzitten en begint uitgebreid zijn veren te schikken. Dan verlaat hij plotseling zijn hoge post, nadert in een snelle glijvlucht de Hoge Vaart, doet een schijn-aanval op een zwemmende eend, stijgt weer op, beschrijft een korte cirkel en stoot dan op een Meerkoet die zich op de oever bevindt.

Tijdens deze manoeuvre ontwaar ik enig geelwit op de lichtgrijze onderkant, het zal dus wel een jonge vogel zijn, wellicht in zijn tweede jaar.

Even stapt de valk van zijn prooi, ik zie wat gefladder van zwarte vleugels, hij staat er een beetje verdwaasd bij te kijken. Dan springt hij er weer op, neemt hem schijnbaar moeiteloos de lucht in om hem 100 meter verderop midden op een kavel te azen.

Een Slechtvalk in Flevoland

Tekening: M. J. C. Kolvoort

Het bovenstaande speelde zich af op zaterdag 5 januari 1974.

Later zou ik hem nog tweemaal zien, op 27 januari 100 meter verderop (ik was toen in gezelschap van de heren De Jong en Riezebos) en op 2 februari nabij Lelystad, stootduikend op een vlucht Houtduiven.

● J. Bergshoeff, Zuiderkroon 5, Emmeloord

De jacht op de Scholeksters in de Burry Inlet, Zuid-Wales

Foto: Chris Smith, gepubl. met toestemming van 'The Observer'

Desastreuze scholeksterjacht in Zuid-Wales Kokkel-zoekers contra Scholeksters

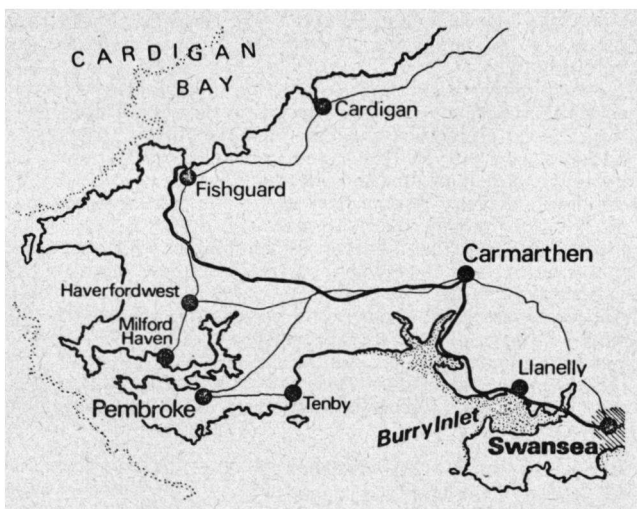
Vogelbeschermers zijn in Engeland in een strijd gewikkeld met het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedsel (MAFF) over de massaal afschieten van Scholeksters in Zuid-Wales om de kokkelvisserij te beschermen.

De South Wales Sea Fisheries Committee ondersteunt de bewering door het Ministerie dat de achteruitgang van de kokkels van de Burry Inlet, gelegen tussen het Gower-schiereiland en Llanelli, en ten westen van Swansea, grotendeels te wijten is aan de predatie van de Scholeksters die hier veelvuldig overwinteren. Men beweert dat één Scholekster 500 kokkels per dag nodig heeft.

MAFF en het visserij-comité kregen in 1973 voor het eerst machtiging 11.000 Scholeksters te schieten en inderdaad werden er in de winter 1973/74 ongeveer 7000 vogels gedood voor 25 pence per vogel. Vogelbeschermers zeggen dat er geen voldoende bewijs is dat predatie door Scholeksters een invloedrijke factor is in de kokkelpopulatie. Zij suggereren verontreiniging van de riviermond, veranderde groeiplaats in verband met de groei van het Spartina-gras en het teveel rapen van kokkels door de kokkelzoekers als meer aannemelijke oorzaken.

De kokkel-opbrengst heeft aanzienlijk gevarieerd. Een normale aanvoer schommelde jaarlijks rond de 1270-duizend tot 1524-duizend kg. In 1963 daalde de opbrengst tot 914-duizend kg, veroorzaakt door de buitengewoon strenge winter. De populatie herstelde zich tot 1966 met een aanvoer van 1270-duizend tot 1524-duizend kg. In 1967 werd een nooit eerder bereikte piek van 7112-duizend kg bereikt en bleef daarna op ongeveer 4064-duizend kg jaarlijks tot 1972. In 1973 viel de opbrengst terug op 3048-duizend kg en de 'oogst' van dit seizoen wordt slechts op 862- tot 1016-duizend kg geschat. Vogelbeschermers zeggen dat de populatie louter en

alleen is teruggevallen op het normale niveau, ná zeven jaren van ongewone overvloed. De MAFF beweert dat in elk geval de afname van de kokkel-opbrengst parallel ging bij de snelle aanwas van de aantallen overwinterende Scholeksters. Zij zeggen dat er vóór de jacht op de Scholeksters in de Burry Inlet een populatie van 22.000 vogels voorkwam, een aantal dat door ornithologen slechts eenmaal, in oktober

1971, werd geteld en uitzonderlijk hoog wordt genoemd. Sinds de jacht openlijk is begonnen lag het in de bedoeling de helft van dit aantal te doden. Tellingen zijn nu het onderwerp van de geschillen. De MAFF telt tijdens eb op de voedplaatsen en de RSPB (riviermondonderzoek) telt op de hoogwatervluchtplaatsen. Op 10 januari 1974 werd een gezamenlijke telling gehouden bij eb door Pete Davidson (MAFF), Craham Williams (RSPB) en Tony Prater (BTO) waarbij de MAFF later met de overeengekomen getelde aantallen heeft willen knoeien. Een ander meningsverschil bestaat er over de ringresultaten. De Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) zegt dat 34 van de 86 vóór de jacht teruggemelde geringde Scholeksters in de Burry Inlet niet van lokale oorsprong waren, dus 42%. Van de 126 ingeleverde ringen door MAFF die van geschoten Scholeksters afkomstig waren en aan de BTO (British Trust for Ornithology) werden overhandigd waren maar zeven Scholeksters afkomstig van buiten het gebied, dus 6%. Men is er

Vier duizend Scholeksters zijn gedoemd voor het einde van de winter te sterven

Foto: Frits van Daalen

heilig van overtuigd dat de MAFF niet helemaal eerlijk is geweest met het teruggeven van de ringen, omdat de MAFF wil bewijzen dat de vogels alle van lokale oorsprong zijn.

'Het Vogeljaar' heeft geprotesteerd bij het Engelse Ministerie dat notabene in een vogelreservaat jacht wordt gemaakt op de Scholekster en eist voorafgaand wetenschappelijk onderzoek waarbij milieuvervuiling, wijziging in stromingen, ziekte onder de kokkels en het ringen van daar voorkomende Scholeksters o.m. onder de loupe genomen moeten worden. Tevens wordt in de brief de Scholekster als regulerende factor in een gezonde kokkel-populatie beschouwd. Van de heer P. J. de Vries te Romsey, correspondent van ons tijdschrift, ontvingen wij een krantenknipsel uit 'The Observer' van 22 september 1974 en de foto die daarbij werd gepubliceerd (zie ook 'Why shoot Oystercatchers?' door Jon Tinker in 'New Scientist' van 10 oktober 1974, pag. 125). In 'Birds' (nov./dec. '74 nr., pag. 32-33) geeft John Andrews aanvullende gegevens op deze Scholeksters-liquidatie. In de 'Evening Argus' (Brighton) van 13 nov. deelt mr. J. C. Wyn Lewis, 60 Southgate Roads, Pennard, Swansea mee dat hij op aanvraag petitie-formulieren betreffende de jacht op de Scholeksters verstrekt. Ook verkrijgbaar bij de redactie. De Engelsen rekenen op zeker 1000 Nederlandse adressen van sympathisanten, die 31 dec. a.s. binnen moeten zijn. J.T.

Broodetende Blauwe Reiger

Al enkele maanden lang beleef ik — voor zover ik althans bij daglicht thuis ben — het verschijnsel van een **brood-etende Blauwe Reiger**. Ik woon aan de buitenrand (west) van Amsterdam; een water voor de deur van ± 15 m breedte vormt de afscheiding van de bebouwing van de tuinstad Geuzenveld met een sportveldcomplex, dat Halfweg van Amsterdam-West scheidt. In het water komen geregeld Blauwe Reigers vissen; een van hen, een nog jong exemplaar, heeft kennelijk de kunst van het broodeten afgekeken van Wilde Eenden en Kokmeeuwen. Op zekere dag zag ik hoe een snee brood — kennelijk voor de eenden op straat gegooid — door een Blauwe Reiger werd opgepakt. Hij stapte of liever holde er mee in zijn snavel naar het water, dompelde het brood onder en begon het tot mijn stomme verbazing op te eten. Al gauw vernam ik van mijn vrouw dat de vogel elke dag terug kwam; burens en andere kadebewoners gingen de vogel voederen, zodanig dat hij voor zijn doen vrij mak is geworden. Hij presteert het zelfs om tot op het trottoir te komen om zijn snee brood op te halen na eerst te hebben zitten wachten in het grasgazon. De kortste afstand waarop hij zich durft te wagen om een snee brood te pakken, schat ik op een meter of acht.

Het is een uniek gezicht. Gisteren ging het zover dat hij de Wilde Eenden, die brokken brood hadden gekregen, verjoeg en brokken bemachtigde door aan te komen vliegen en midden tussen hen in te vallen!

Het hele verschijnsel komt mij uniek voor, om dat woord nogmaals te gebruiken, temeer als we denken aan de

grote moeite die het kost om in strenge winters reigers in het leven te houden met toegeworpen vis! Nu is er van winter geen sprake, de reiger kan volop vissen (doet hij ook) en toch de broodeterij.

● F. W. Warnders, Cort v. d. Lindenkaade 106, Amsterdam

De Kievit als trekvogel in Nederland

Een artikel van B. J. Speek in 'Vanelus' jaargang 27, no. 6, juni 1974, pag. 116 verschaft gegevens over de trek van de Kievit verkregen door middel van in Nederland geringde Kieviten. Interessant is dat wij hieruit kunnen opmaken dat er in het voorjaar ook terugmeldingen van Kieviten uit Italië komen, zodat zij evenals andere vogelsoorten, blijkbaar in het voorjaar gedeeltelijk andere trekwegen volgen dan in het najaar.

Van de uit het voorjaar teruggemelde Kieviten uit Italië werd niet minder dan minstens 96,8% geschoten. Dat is zeer bedroevend.

Uit de terugmeldingen bleek verder dat minstens 44,4% van de teruggemelde vogels in Groot Brittannië werd geschoten, in België werd van de teruggemelde Kievieten minstens 50% geschoten, in Frankrijk minstens 91,8%, in Spanje minstens 87,3% en in Noord-Afrika minstens 84,8%!

En dan te bedenken dat in Nederland slechts 1% van de terugmeldingen geschoten werd en zich 22,9% van de teruggemelde Kieviten doodvloog tegen draden e.d.

Het blijkt dat de Sovjet-Unie ook nog minstens 50% van de teruggemelde Kieviten wordt geschoten, evenals in Denemarken!

J.T.

Massale reddingsacties voor gestrande zwaluwen

Vogels kunnen massaal door slechte weersomstandigheden overvallen worden. Dat zagen we in 1952 toen een groot deel van de Vale Stormvogeltjes in Europa uit de koers werden geslagen of een hagelstorm die de dood veroorzaakte van honderden overwinterende Ooievaars in Afrika.

Ditmaal hadden zich begin okt. duizenden zwaluwen verzameld voor de Zwitserse-, Franse Alpen en Zuid-Duitsland. Door de plotselinge koude of wellicht door de voortdurende slechte weersomstandigheden in de Alpen werd de vogels de pas afgesneden en konden zij niet lang meer wachten. Vele uitgehongerde vogels lieten zich met de hand pakken en zij werden bij tientallen in parken, op straat en in de bossen verzameld.

Op vele adressen werden de verweesde vogels eerst bijgevoerd. Alle luchtvaartmaatschappijen hebben meer dan 100.000 zwaluwen overgevologen in Zwitserse, Franse, Duitse en Spaanse vliegtuigen naar Nice, Marseille, Palma, Madrid en Tunis. Het vervoer was gratis. Ook de spoorwegen vervoerden vogels gratis voornamelijk naar Italië. Van een zending van 40.000 zwaluwen naar Nice bleek 25% te zijn gestorven.

De Franse minister van Landbouw André Jarrot heeft naar alle prefecten en departementale directeurs van landbouw bericht verzonden dat overbrenging van de zwaluwen formeel wordt afgeraden omdat meer dan een vierde van de vogels tijdens de overbrenging sterft wegens gebrek aan voedsel en wegens het gebrekkig vervoer.

De Lufthansa heeft een echte luchtbrug ingelegd tussen Duitsland en Italië. Na Spanje hebben ook Marokko en Tunesië aanvaard aan de operatie deel te ne-

men.

De meningen over de massale acties zijn zeer verdeeld. In elk geval lijkt het ons goed voor de verbreiding van de vogelbeschermingsgedachte. Of we hiermee de ramp onder de zwaluwen hebben kunnen verzachten valt te betwijfelen. De vogels die na het vervoer hebben kunnen wegvliegen zijn in elk geval minder goed doorvoed geweest en buiten hun normale route vrijgelaten. Wij hebben onze correspondent in Zwitserland om een samenvattend verslag van deze zwaluwencatastrofe gevraagd. Wij nemen aan dat ook veel geringde zwaluwen zijn aangetroffen en daardoor de herkomst van de zwaluwen gedeeltelijk aangetoond kan worden. Uit Zwitserland ontvingen wij bericht dat het artikel niet meer op tijd voor het dec. nr. in ons bezit kon zijn, zodat wij hierover in ons volgende nr. nader hopen te berichten.

J.T.

Nog een Fuut met vroege jongen

Naar aanleiding van een korte mededeling (jrg. 22 - nr. 4, pag. 831) over vroege futenjongen nog een vroeg geval. Tijdens een lezing over vogels die voor een natuurgidsencursus werd gehouden op 25 maart 1974 vertelde mij een inwoner van Ankeveen dat zij op 21 maart 1974 al een Fuut met jongen had gezien. Dit paar had elk jaar vroeg jongen. Als we gaan terugrekenen betekent dit dat het betreffende paar op 10 maart al een volledig legsel moet hebben gehad.

● D. A. Jonkers, Juffersland 16, Leersum

Fuut met laat jong

Op 12 oktober 1974 nam ik nog een ♀ Fuut met een donsjong op de rug waar op het Veluwemeer, O. Flev.

● J. A. de Leeuw, Schuttershoeflaan 27, Leusden

Enkele van de duizenden zwaluwen die de tocht naar het Middellandsezegebied maakten per vliegtuig of per trein. De Boeing op het vliegveld te Frankfurt op 1 oktober 1974 vóór het vertrek naar Nice.